

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 18. oktober 2024

**Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:5 S (2024-2025) –
representantforslag fra representantene Ingrid Fiskaa, Haitham El-noush, Kari
Elisabeth Kaski og Marian Hussein**

Det vises til representantforslag Dok 8:5S (2024-2025) fra representantene Fiskaa, El-noush, Kaski og Hussein om tiltak overfor Israel.

Regjeringen er dypt bekymret for den alvorlige utviklingen i Midtøsten. Siden 7. oktober i fjor har vi vært vitne til en intens og dramatisk krig i regionen som har forårsaket ufattelige lidelser for sivilbefolkningen og svært mange drepte i Gaza, på Vestbredden og nå også i Libanon.

Representantene fremmer en rekke forslag om tiltak overfor Israel, som kommenteres i det følgende:

1. Sette ned en gruppe med uavhengige folkerettsekspertes for å gjennomgå norsk samhandling med Israel i lys av den internasjonale domstolens erklæring av 19. juli 2024

ICJs rådgivende uttalelse av 19. juli var en kraftfull uttalelse fra FNs høyeste domstol. Den slo fast at Israels fortsatte tilstedeværelse i Det okkuperte palestinske området er i strid med folkeretten, og må avsluttes. Israel må umiddelbart stanse alle ulovlige bosetninger og gi full erstatning til alle berørte palestinere. I tillegg inneholder uttalelsen vurderinger av rettsvirkninger som Israels politikk og praksis har for tredjestater.

Den rådgivende uttalelsen er i tråd med Norges syn på saken, synspunkter vi også gjorde rede for i det norske muntlige innlegget for domstolen. Norge har i lang tid vært tydelig på at den israelske bosettingspolitikken på okkupert land er i strid med folkeretten og må opphøre. Dette er slått fast i en rekke resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd, inkludert i resolusjon 2334 (2016). Bosetningene på okkupert land underminerer muligheten for en fredelig løsning på konflikten og utgjør en trussel mot fred og sikkerhet i regionen.

Fra norsk side har vi også gjennom en rekke år arbeidet for å unngå at man fra norsk side bidrar til å støtte opp under israelsk tilstedeværelse på okkupert palestinsk territorium. Som følge av dette, er det allerede gjennomført en rekke tiltak.

Blant disse kan nevnes at Norge har innført krav om merking av næringsmidler produsert i de israelske bosettingene. Regjeringen frarådet også 7. mars i år handel og næringsvirksomhet med israelske bosetninger. Den 18. oktober skjerpet regjeringen denne frarådingen ytterligere og advarte norsk næringsliv mot å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige okkupasjon av Palestina. Regjeringen understreket at slik handel og næringsvirksomhet kan bli forbundet med grove brudd på menneskerettighetene og humanitærretten, og vil i visse tilfeller kunne bli ansett som å bidra til at disse bruddene kan fortsette.

Regjeringen har dialog med selskaper med statlig eierandel om aktsomhetsvurderinger knyttet til humanitærretten. Norge har omfattende og streng kontroll av Norges eksport av forsvarsmateriell. Det er ikke tillatt for norske bedrifter å eksportere forsvarsmateriell, eller flerbruksvarer for militær sluttbruk, til Israel.

Jeg er trygg på at Norges politikk er i tråd med ICJs uttalelser om tredjestaters forpliktelser. Jeg ser derfor ikke behov for å sette ned en gruppe folkerettsekspertes for å gjennomgå norsk samhandling med Israel i lys av ICJs rådgivende uttalelse.

2. Reforhandle EFTAs frihandelsavtale med Israel slik at avtalen tydelig skiller mellom Israel og okkuperte palestinske områder

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Israel spesifiserer ikke hvilke grenser som gjelder for Israels territorium. I tråd med resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd og vurderinger fra Den internasjonale domstolen i Haag er Norges holdning at «Israel» og «israelsk territorium» omfatter territoriet som var underlagt israelsk kontroll før 4. juni 1967. De israelskokkuperte områdene omfatter Golan, Gaza og Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem. Denne territorielle avgrensningen av staten Israel er også lagt til grunn for forståelsen av det geografiske anvendelsesområdet for EFTAs frihandelsavtale med Israel.

Dersom Norge skulle ta initiativ til reforhandling av avtalen, er det svært lite sannsynlig at man ville lykkes med å få Israel til å akseptere norsk posisjon. Det er mer sannsynlig at det vil bidra til at det sås tvil og usikkerhet rundt det som er en internasjonalt akseptert tolkning av avtaleteksten. Dette er ikke noe vi ønsker.

3. Legge frem et forslag til forbud mot handel med varer og tjenester med selskap som støtter opp om de ulovlige israelske bosettingene

Det er ikke i samsvar med norsk sanksjonspolitikken å innføre sanksjoner alene. Innføring av slike sanksjoner vil innebære brudd med etablert norsk sanksjonspolitikken gjennom en årrekke, en linje som er tverrpolitisk forankret. Regjeringen anser ikke at sanksjoner som innføres av Norge alene vil være et effektivt virkemiddel. Regjeringens syn er at det er multilaterale, globale og tvingende sanksjoner vedtatt av FNs Sikkerhetsråd eller andre tiltak som det er bred internasjonal oppslutning om, som har størst legitimitet og effekt for å påvirke en stat til å endre adferd. Verken Sikkerhetsrådet eller EU har p.t. vedtatt sanksjoner som forbyr handel med varer og tjenester med selskap som støtter opp om de ulovlige israelske bosettingene.

Norge har allerede i to omganger, i april og i juli d.å., sluttet opp om EUs listeføringer av voldelige bosettere på Vestbredden, i samsvar med EUs restriktive tiltak mot alvorlige menneskerettsbrudd og -overgrep. Regjeringen har også frarådet norske selskap å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde de folkerettsstridige israelske bosettingene. Norske selskaper er forpliktet til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger etter Åpenhetsloven. I tillegg gir FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper en rekke føringer for hvordan næringslivet bør opptre ansvarlig. Norge vil fortsette å vurdere relevante tiltak i diskusjoner med andre land.

4. Inngå en bilateral avtale med USA om at norskproduserte komponenter i F35-programmet ikke skal inngå i fly som blir eksportert eller donert til Israel

Regjeringen støtter ikke tilnærmingen om å stille ensidige norske krav til USA om hvilke F-35 jagerfly norske deler og komponenter kan inngå i. Dette vil ikke være praktisk gjennomførbart innenfor rammen av dagens F-35-program. For Norges del vil slike krav kunne ramme norske forsvarsbedrifters deltakelse i F-35-programmet og eksportmuligheter. Det er bred politisk enighet om at en levedyktig forsvarsindustri er viktig for vår forsvarsevne og beredskap. Eksport av forsvarsmateriell fra Norge, og deltakelse i internasjonale prosjekter om utvikling og produksjon av materiell, er en forutsetning for å opprettholde en robust industri. Eksport av deler og komponenter er en del av dette.

F-35-prosjektet er et langsiktig utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid av stor betydning, både for Norge og allierte land. Regjeringen ser det som viktig med et stabilt og forutsigbart eksportkontrollregelverk. Langsiktige rammevilkår er avgjørende for norsk forsvarsindustri, og for å være en forutsigbar og troverdig partner i internasjonale samarbeidsprosjekter. Vi har et godt og strengt regelverk for hva som kan tillates og ikke kan tillates når det kommer til eksport av forsvarsmateriell til utlandet. Som allerede beskrevet er det ikke tillatt for norske bedrifter å eksportere forsvarsmateriell, eller flerbruksvarer for militær sluttbruk, til Israel.

5. Revidere åpenhetsloven slik at norske selskap blir pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger av nedstrøms aktiviteter i tråd med UNGP (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv

Åpenhetsloven er en viktig lov som stiller krav til hvordan virksomheter skal jobbe med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Etter Åpenhetsloven gjelder plikten til å gjøre aktsomhetsvurderinger selskapenes egen virksomhet og deres leverandørkjede og forretningspartnere. Forbrukertilsynet, som veileder og fører tilsyn med loven, har i sin veileder lagt til grunn at enkelte fremtidige ledd (nedstrøms aktivitet) kan omfattes av loven etter en konkret vurdering.

Barne- og familiedepartementet har denne høsten startet arbeidet med å evaluere åpenhetsloven, slik det ble varslet i forarbeidene. Departementet tar sikte på å legge frem en evalueringsrapport sommeren 2025. Formålet med evalueringen er å vurdere om loven har virket etter sin hensikt, og se nærmere på styrker og svakheter ved loven. Etter at åpenhetsloven trådte i kraft i 2022, har det skjedd en viktig utvikling internasjonalt, sist ved at EU før sommeren i år vedtok aktsomhetsdirektivet. Direktivet har mye til felles med den norske åpenhetsloven, og en viktig del av evalueringsarbeidet vil derfor være å se nærmere på forholdet mellom pliktene i åpenhetsloven og direktivet.

En viktig forskjell er nettopp rekkevidden av virksomhetenes plikt til å gjøre aktsomhetsvurderinger. I EUs aktsomhetsdirektiv skal virksomhetene gjøre aktsomhetsvurderinger knyttet til virksomhetens aktivitetskjede («chain of activities»). Dette omfatter enkelte fremtidige ledd, blant annet distribusjon, transport og oppbevaring av produkter. Begrepet avgrenses likevel mot fremtidige salgsledd.

BFD vil foreta en ny vurdering av rekkevidden av virksomhetenes plikt til å gjøre aktsomhetsvurderinger i åpenhetsloven, både som ledd i evalueringen av loven og i lys av EUs aktsomhetsdirektiv. Jeg mener derfor at problemstillingen i representantforslagets punkt 5 allerede er ivaretatt i det igangsatte arbeidet.

6. Revidere de etiske retningslinjene til oljefondet i tråd med rettsutviklingen innen ansvarlig næringsliv og menneskerettigheter og humanitærretten

Forslag 6 og 7 omhandler begge Statens pensjonsfond utland (SPU) og overlapper hverandre. De kommenteres samlet under forslag 7 nedenfor.

7. Revidere de etiske retningslinjene til oljefondet i tråd med rettsutviklingen innen ansvarlig næringsliv og menneskerettigheter og humanitærretten

Jeg mener vi har et godt rammeverk for å vurdere om selskaper i SPU skal settes til observasjon eller utelukkes. Rammeverket har bred støtte i Stortinget.

Retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU ble revidert i 2020 på bakgrunn av Etikkrådets utredning NOU 2020: 7 Verdier og ansvar. Det er det faglig uavhengige Etikkrådet som gir råd om observasjon eller utelukkelse av selskaper, mens Norges Banks hovedstyre tar beslutninger i slike saker. Det er ikke grunn til å endre retningslinjene nå.

Etikkrådet redegjør i brev til Finansdepartementet 30. august i år grundig om sin skjønnsutøvelse i arbeidet med å vurdere selskaper opp mot kriteriene for observasjon og utelukkelse. Etikkrådet får også godt frem hvordan dette skjønnnet påvirkes av både hendelsene i verden den senere tiden og utviklingen i normgrunnlaget som retningslinjene bygger på. Med utgangspunkt i den folkerettslige avklaringen av Israels okkupasjon av Vestbredden i år har Etikkrådet nå satt i verk en bredere gjennomgang av selskaper med tilknytning til okkupasjonen og bosettingene. Ifølge Etikkrådet gir de gjeldende retningslinjer grunnlag for å utelukke noen flere selskaper fra SPU utover de som allerede er utelukket i lys av utviklingen både i normgrunnlaget og i situasjonen i de okkuperte palestinske områdene.

Om våpenselskaper skriver Etikkrådet blant annet at aktuelle selskaper å vurdere under dette kriteriet i hovedsak ville være amerikanske våpenselskaper. Disse er

imidlertid ifølge Etikkrådet i vesentlig grad allerede utelukket fra fondet under produktkriteriene for våpen. Det kan i denne sammenhengen vises til at Norges Bank 5. september i år offentliggjorde utelukkelse av seks selskaper fra SPU, deriblant to våpenselskaper, etter tilråding fra Etikkrådet.

Regjeringen har i lang tid vært tydelig på at den israelske bosetningspolitikken er i strid med folkeretten og undergraver muligheten for en fredelig løsning på den israelsk-palestinske konflikten. Norge har samtidig ikke tradisjon for å innføre unilaterale sanksjoner. Da Regjeringen besluttet å fryse investeringene i Russland etter angrepet på Ukraina, ble dette gjort samtidig som det ble innført brede sanksjoner fra hele den vestlige verden. Dette skiller seg fra Israel-Palestina-konflikten. SPU er ikke et virkemiddel i utenrikspolitikken, noe det er det bred enighet om i Stortinget.

8. Oppdatere regelverket om offentlige innkjøp slik at det blir en plikt å avvise selskap som blir knyttet til folkerettsbrudd

Anskaffelsesutvalget behandler retten til å avvise leverandører som er forbundet med folkerettsbrudd i sin andre delutgreiing, NOU 2024: 9. Flere høringsinstanser har kommet med innspill til utgreiingen på dette punktet. Regjeringa vil vurdere forslaget i sammenheng med det pågående arbeidet med ny lov om offentlige innkjøp. Anskaffelsesutvalget peker på at det er behov for avklaringer fra myndighetene om hvordan offentlige oppdragsgivere skal forholde seg til pågående konflikter som gjelder folkerettsbrudd. Utvalgets forslag og innspillene fra høringsinstansene om nye forutsetninger om menneskerettigheter og avvising vil bli vurdert som del av dette lovarbeidet.

9. Sørg for at Forsvaret ikke inngår avtaler om kjøp av forsvarsmateriell med israelske leverandører

Norsk import av israelsk forsvarsmateriell er svært begrenset og konsentrert om teknologiske nisjer der israelske løsninger er klart overlegne alternativene. Således ville det kunne ha en negativ operativ effekt for Forsvaret og for sikkerheten til personellet dersom det skulle nedlegges et eventuelt forbud, eller en form for begrensning fra å gjennomføre denne type anskaffelser fra Israel i en tid der det sikkerhetspolitiske bildet for Norge og Europa er dramatisk endret som følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina.

10. Revidere regelverket for innkjøp i forsvarssektoren slik at også Forsvaret blir pålagt en plikt til å vurdere om leverandører bidrar til brudd på humanitærretten, og iverksette tiltak dersom dette skulle være tilfelle

Norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk har som mål å forsvare Norges suverenitet, territoriale integritet, befolkning, demokratiske styresett og handlefrihet mot politisk, militært og annet press. Forsvaret har derfor som oppgave å forhindre væpnet konflikt, og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet, forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme, og fremme norske sikkerhetsinteresser, herunder fred, stabilitet og internasjonal rettsorden.

Anskaffelser til Forsvaret er underlagt lov om offentlige anskaffelser av 17. juni 2016 nr. 73 (LOA), med tilhørende forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) og forskrift om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser (FOSA). I tillegg har Forsvarsdepartementet utstedt en intern instruks for anskaffelser i forsvarssektoren (ARF), som gjelder for Forsvarsdepartementet, Forsvaret, Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt. Forsvarsdepartementet er i ferd med å revidere denne instruksen. I arbeidet legges det vekt på en rekke hensyn, herunder ivaretagelse av Norges internasjonale forpliktelser.

Forsvarsdepartementet har nylig oppnevnt en ekstern arbeidsgruppe som skal utrede et forslag til ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. En sentral del av mandatet til den eksterne arbeidsgruppen som skal utrede forslag til ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser, er å vurdere behovet for ytterligere tilpasninger i den nye loven som følge av den nåværende sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa.

11. Sørg for at norske bidrag til EUs forskningsmidler ikke går til israelsk sikkerhetsforskning

Norge har sluttet seg til og forpliktet seg til å betale kontingent for deltakelsen i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa for perioden 2021 til 2027. Horisont Europa er et rent sivilt forsknings- og innovasjonsprogram. Forordningen om Horisont Europa slår blant annet fast at tiltak som gjennomføres innenfor rammen av programmet, skal følge etiske prinsipper og relevant nasjonal lovgivning, relevant unionsregelverk og relevant internasjonalt regelverk. I tillegg er tildelinger til israelske deltakere også regulert av egne «Guidelines on the eligibility of Israeli entities and their activities in the territories occupied by Israel since June 1967 for grants, prizes and financial instruments funded by the EU from 2014 onwards».

Det er Europakommisjonen som står for tildelingen av midler under Horisont Europa, på grunnlag av at programmet er rent sivilt og retningslinjene for tildelinger til israelske enheter. Forsvarsforskning finansieres gjennom EU-programmet Det europeiske forsvarsfondet. Dette programmet er bare åpnet for deltakelse fra EUs medlemsland og EØS/EFTA-landene, og Israel deltar ikke. Representantenes forslag vurderes derfor ikke som hensiktsmessig å gå videre med.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Espen Barth Eide". The signature is written in a cursive, flowing style.

Espen Barth Eide

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide

Oslo, 23. oktober 2024

**Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:9 S (2024-2025) –
representantforslag fra representantene Bjørnar Moxnes, Marie Sneve
Martinussen og Hege Bae Nyholt**

Det vises til representantforslag Dok 8:9S (2024-2025) fra representantene Moxnes, Martinussen og Nyholt.

Regjeringen er dypt bekymret for den alvorlige utviklingen i Midtøsten. Siden 7. oktober i fjor har vi vært vitne til en intens og dramatisk krig i regionen som har forårsaket ufattelige lidelser for sivilbefolkningen og svært mange drepte i Gaza, på Vestbredden og nå også i Libanon.

Representantene ber regjeringen gjennomføre 15 tiltak, som kommenteres i det følgende.

1) Ta initiativ til et møte i FNs sikkerhetsråd angående Israels angrep på Libanon, med formål om å sette FNs fredsbevarende styrke i stand til å ivareta sitt mandat og stanse Israels aggresjon;

FNs fredsbevarende styrke i Libanon, (UNIFIL), har mandat fra FNs sikkerhetsrådsresolusjoner 425 (1978) og 426 (1978), samt resolusjon 1701 (2006). UNIFIL har en viktig rolle i å overvåke situasjonen og være en nøytral aktør som virker konfliktdepende. Det er medlemmene som bestemmer hva som skal stå på Sikkerhetsrådets agenda. Tirsdag 15. oktober d.å. ble det på Frankrikes initiativ gjennomført lukkede konsultasjoner om situasjonen for FNs fredsbevarende styrke i Libanon (UNIFIL).

UNIFILs mandat ble forlenget med 12 måneder av Sikkerhetsrådet 28. august i år. Vi ser at flere aktører nå tar til orde for en diskusjon av hvordan UNIFIL kan styrkes i lys av den nåværende situasjonen. Norge følger disse diskusjonene tett, og løfter viktigheten

av UNIFIL og et sterkt mandat for FNs fredsbevarende styrker i samtaler med andre land, men ettersom Norge for tiden ikke er medlem av Sikkerhetsrådet, tar vi ikke direkte del i beslutninger om UNIFILs mandat.

2) Ta initiativ til, og slutte opp om, en internasjonal toveis våpenembargo mot Israel; 3) sikre at norske, statlig eide våpenprodusenter ikke selger våpen, våpenkomponenter eller annet militært utstyr direkte eller indirekte til Israel;

Norge har – og har alltid hatt- en streng eksportkontroll overfor Israel. Det er ikke lov å selge norske våpen til Israel. Samtidig er det slik at norske bedrifter kan selge deler og komponenter til USA, som sammen med deler fra andre land vil kunne inngå i produksjonen og sammensetningen av våpensystemer ved amerikanske fabrikker. Det videre salget av ferdige våpen fra USA vil da følge amerikanske regler for eksportkontroll.

Hvert land har en suveren rett til å bestemme hvor våpen og annet forsvarsmateriell skal eksporteres. Vår politikk med ikke å kreve sluttbrukererklæring med reeksportklausul fra USA er basert på et langsiktig forsvarssamarbeid. Et ensidig norsk krav om reeksportklausul fra USA ville for Norges del i betydelig grad ha redusert norske forsvarsbedrifters mulighet til å eksportere til det amerikanske markedet. Norsk forsvarsindustri er svært viktig for Norges sikkerhet og for vår egen forsvarsevne. Skal vi fortsatt ha en slik industri må vi kunne levere til våre nærmeste allierte.

Regjeringen gir i eierskapsmeldingen uttrykk for at staten er opptatt av at selskaper som opererer i, handler med eller har forretningsforbindelser tilknyttet konfliktområder, utviser respekt for internasjonal humanitærrett. Selskapene skal også unngå å bidra til, eller støtte opp under, brudd på disse reglene. Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, samt sikre allmenheten tilgang på informasjon. Loven pålegger blant annet virksomhetene en informasjonsplikt og en plikt til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger som skal redegjøres for i en rapport som legges frem.

I lys av den pågående konflikten er det naturlig at regjeringen som eier har dialog med relevante selskap i statens selskapsportefølje om bl.a. aktsomhetsvurderinger knyttet til respekt for humanitærretten. Nærings- og fiskeridepartementet har en slik dialog med både Nammo AS og Kongsberg Gruppen ASA. I dialogen forsikrer staten seg om at selskapene er kjent med eierens forventninger og faktisk gjør de aktsomhetsvurderingene som staten forventer av dem. Regjeringen skal fortsette å være en ansvarlig eier, noe som innebærer en tydelig forventning om at alle selskaper der staten er eier ikke bare følger gjeldende lover og regler, men også utøver forsvarlige aktsomhetsvurderinger, inkludert med tanke på etterlevelse av humanitærretten.

4) Sette som vilkår at forsvarsanskaffelser ikke skal inneholde israelske komponenter eller innebære israelsk understøttelse;

Norsk import av israelsk forsvarsmateriell er svært begrenset og konsentrert om teknologiske nisjer der israelske løsninger er klart overlegne alternativene. Således ville det kunne ha en negativ operativ effekt for Forsvaret og for sikkerheten til personellet,

dersom det skulle nedlegges et eventuelt forbud, eller en form for begrensning fra å gjennomføre denne type anskaffelser fra Israel.

5) Sikre at norsk territorium ikke på noen måte benyttes til militær støtte til Israel, herunder til overføring av utenlandsk militært materiell som er lagret i Norge;

Norsk territorium benyttes ikke til militær støtte til Israel. Alliert forhåndslagring av militært utstyr i Norge er en viktig del av forsterkningen av Norge i tilfelle krise og krig. Det er i norsk interesse. Det tilligger ikke Norge å bestemme hvordan dette materiellet benyttes etter at det eventuelt flyttes ut av Norge.

6) Sikre at israelske selskaper ikke får digital tilgang til norske data eller anledning til å kontrollere adgang til datalagringsutstyr i Norge;

Regjeringen er opptatt av god sikkerhet og beredskap, og har i forslag til ny lov om elektronisk kommunikasjon foreslått både registreringsplikt og krav til forsvarlig sikkerhet, som vil styrke kontrollen med datasentre i Norge. Videre har regjeringen nedsatt et ekspertutvalg for å vurdere nasjonal kontroll med kritisk digital kommunikasjonsinfrastruktur, herunder eierskap (ekomsikkerhetsutvalget). Ekspertutvalget skal vurdere i hvilken grad dagens regulering og øvrige virkemidler er tilstrekkelig til å ivareta nasjonal kontroll og forsvarlig sikkerhet, samt identifisere evt. restbehov eller restrisiko og foreslå løsninger for å redusere denne ytterligere, blant annet gjennom reguleringer, nasjonalt eierskap og andre virkemidler. Utvalget skal levere sin rapport 1. februar 2025. Både Green Mountain AS og Green Mountain Innlandet AS er underlagt sikkerhetsloven ved vedtak av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, slik at de er omfattet av sikkerhetslovens bestemmelser. Green Mountain er så langt regjeringen er kjent med det eneste datasenterselskapet i Norge som har israelske eiere, og eventuelle implikasjoner av salget for nasjonale sikkerhetsinteresser og grunnleggende nasjonale funksjoner er tidligere vurdert av NSM i forbindelse med Azrieli Groups oppkjøp av Green Mountain i 2021.

7) Ta initiativ til, og slutte opp om, internasjonale, økonomiske sanksjoner mot Israel; 8) Ta initiativ til å si opp EFTAs frihandelsavtaler med Israel; 9) Sikre at Norge ikke importerer varer fra ulovlige bosettinger, okkupert jord og selskaper som medvirker til brudd på folkeretten og menneskerettigheter i ulovlig okkuperte områder, samt vurdere om dette krever lovendring;

Det er ikke i samsvar med norsk sanksjonspolitikkk å innføre sanksjoner alene. Innføring av slike sanksjoner vil innebære brudd med etablert norsk sanksjonspolitikkk gjennom en årrekke, en linje som er tverrpolitisk forankret. Regjeringen anser ikke at sanksjoner som innføres av Norge alene vil være et effektivt virkemiddel. Regjeringens syn er at det

er multilaterale, globale og tvingende sanksjoner vedtatt av FNs Sikkerhetsråd eller andre tiltak som det er bred internasjonal oppslutning om, som har størst legitimitet og effekt for å påvirke en stat til å endre adferd. Verken Sikkerhetsrådet eller EU har p.t. vedtatt økonomiske sanksjoner mot Israel.

Norge har allerede i to omganger, i april og i juli d.å., sluttet opp om EUs listeføringer av voldelige bosettere på Vestbredden, i samsvar med EUs restriktive tiltak mot alvorlige menneskerettsbrudd og -overgrep. Norge vil fortsette å vurdere relevante tiltak i diskusjoner med andre land.

Et norsk forbud mot import av varer fra ulovlige bosettinger, okkupert jord og selskaper som medvirker til brudd på folkeretten og menneskerettigheter i ulovlig okkuperte områder, vil i realiteten utgjøre et sanksjonstiltak fra norsk side, som Norge da vil være alene om. Norge kan ikke vedta sanksjoner alene med hjemmel i sanksjonsloven. Et særnorsk forbud mot import av varer fra områder som nevnt må i så fall vedtas av Stortinget i form av en særlov.

Når det gjelder Israels folkerettsstridige politikk og praksis i Det okkuperte palestinske området, har Norge allerede gjennomført en rekke tiltak for å forhindre at norsk næringsliv støtter opp under dette. Senest 17. oktober i år kom regjeringen med en skjerpet frarådning, der norske selskap frarådes å drive handel og næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde Israels folkerettsstridige tilstedeværelse i Det okkuperte palestinske området. Norske selskaper er forpliktet til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger etter Åpenhetsloven. I tillegg gir FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper en rekke føringer for hvordan næringslivet bør opptre ansvarlig. Regjeringen har også dialog med selskaper med statlig eierandel om aktsomhetsvurderinger knyttet til humanitærretten.

Regjeringen anser det av ovennevnte grunner som lite hensiktsmessig å innføre en særlov som forbyr import av varer fra ulovlige bosettinger, okkupert jord og selskaper som medvirker til brudd på folkeretten og menneskerettigheter i ulovlig okkuperte områder. Norge vil fortsette å vurdere relevante tiltak i diskusjoner med andre land.

Norge har ikke tradisjon for å bruke oppsigelse av frihandelsavtaler som politisk virkemiddel, og mener at vi heller ikke nå er tjent med å bryte med dette prinsippet.

10) Endre adferdskriteriet for observasjon og utelukkelse av selskaper for å sikre at Statens pensjonsfond utland trekker sine investeringer ut av selskaper knyttet til folkerettsstridig okkupasjon og andre folkerettsbrudd, samt at disse ikke skal inngå i fondets referanseindekser; 11) sørge for at Statens pensjonsfond utland sine investeringer i finansielle instrumenter utstedt av israelske foretak, den israelske stat eller enheter tilknyttet den israelske stat, fryses og en plan for nedsalg utarbeides;

Vi har et godt rammeverk for å vurdere om selskaper i SPU skal settes til observasjon eller utelukkes. Rammeverket har bred støtte i Stortinget. Retningslinjene for

observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU ble revidert i 2020 på bakgrunn av Etikkrådets utredning NOU 2020: 7 Verdier og ansvar. Det er det faglig uavhengige Etikkrådet som gir råd om observasjon eller utelukkelse av selskaper, mens Norges Banks hovedstyre tar beslutninger i slike saker. Det er ikke grunn til å endre retningslinjene nå.

Etikkrådet redegjør i brev til Finansdepartementet 30. august i år grundig om sin skjønnsutøvelse i arbeidet med å vurdere selskaper opp mot kriteriene for observasjon og utelukkelse. Etikkrådet får også godt frem hvordan dette skjønnnet påvirkes av både hendelsene i verden den senere tiden og utviklingen i normgrunnlaget som retningslinjene bygger på. Med utgangspunkt i den folkerettslige avklaringen av Israels okkupasjon av Vestbredden i år har Etikkrådet nå satt i verk en bredere gjennomgang av selskaper med tilknytning til okkupasjonen og bosettingene. Ifølge Etikkrådet gir de gjeldende retningslinjer grunnlag for å utelukke noen flere selskaper fra SPU utover de som allerede er utelukket i lys av utviklingen både i normgrunnlaget og i situasjonen i de okkuperte palestinske områdene.

Regjeringen har i lang tid vært tydelig på at den israelske bosetningspolitikken er i strid med folkeretten og undergraver muligheten for en fredelig løsning på den israelsk-palestinske konflikten. Norge har samtidig ikke tradisjon for å innføre unilaterale sanksjoner. Da Regjeringen besluttet å fryse investeringene i Russland etter angrepet på Ukraina, ble dette gjort samtidig som det ble innført brede sanksjoner fra hele den vestlige verden. Dette skiller seg fra Israel-Palestina-konflikten. SPU er ikke et virkemiddel i utenrikspolitikken, noe det er det bred enighet om i Stortinget.

12) ta initiativ til å avslutte NATOs partnerskap med Israel og ta avstand fra NATOs beskrivelse av Israel som en «likesinnet partner»; 13) oppfordre USAs myndigheter til å avslutte all militær deltakelse i og støtte til Israels okkupasjoner og folkerettsstridige krigføring;

Israel deltar i NATOs middelhavsdialog sammen med de andre partnerlandene Algerie, Egypt, Jordan, Mauritania, Marokko og Tunisia. Dette er et forum som skal bidra til økt sikkerhet og stabilitet i middelhavsregionen, og fremme gode relasjoner mellom deltagerlandene og med allierte. Forumet er en viktig arena for dialog mellom Israel og NATO, og mellom Israel og andre arabiske land. Å avslutte partnerskapet med Israel og kaste landet ut fra dette forumet vil ikke bidra til å stanse krigshandlingene i Gaza. Det vil heller ikke være konsensus i NATO om et slikt skritt.

NATO har i møter med Israel understreket viktigheten av beskyttelse av sivile på begge sider av konflikten. Menneskelig sikkerhet, inkludert beskyttelse av barn i væpnet konflikt, er et prioritert område for NATO. Fortsatt deltagelse fra Israel i NATOs partnerfora vil muliggjøre økt engasjement mellom NATO og Israel også på dette området. Fra før har blant annet klima, sikkerhet og tilgang til rent vann i regionen vært viktige tema på agendaen.

Norge har tett dialog med nære allierte, inkludert USA, om situasjonen i Midtøsten. Vi er tydelig på våre posisjoner i denne dialogen.

14) fryse alt forskningssamarbeid og annet samarbeid med israelske universiteter og andre forskningsinstitusjoner som er involvert i militær forskning, etter modell av regjeringens frys av forskningssamarbeid med Russland; og 15) trekke seg fra EUs forskningssamarbeid der disse omfatter Israel.

I tråd med etablerte prinsipper om akademisk frihet og institusjonell autonomi er det opp til norske universiteter og høyskoler å selv velge hvem de ønsker å samarbeide med. Norske forskningsinstitusjoner står derfor fritt til å samarbeide med universiteter i Israel. En forutsetning er at norsk eksportkontrollregelverk overholdes. Jeg vil understreke at Utenriksdepartementets ansvar er kontroll med strategiske varer, tjenester, teknologi og kunnskap, det vil si teknologi med militært potensial. For dette føres det en streng kontroll. På samme måte som det ikke er tillatt å eksportere forsvarsmateriell til Israel, vil vi ikke kunne tillate deling av kunnskap om det samme.

Norge har sluttet seg til, og forpliktet seg til, å betale kontingent for deltakelsen i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa for perioden 2021 til 2027. Vi deltar i alle deler av programmet og norske deltakere deltar på bakgrunn av EØS-avtalen på lik linje med deltakere fra EUs medlemsland. Israel har en egen assosieringsavtale til Horisont Europa. De er på denne bakgrunn også kvalifisert til å delta i Horisont Europa under de samme vilkårene og betingelsene som aktører og institusjoner basert i EUs medlemsland. Denne avtalen omfatter imidlertid ikke geografiske områder som har vært under israelsk administrasjon siden 5. juni 1967. Prosjektsamarbeidet reguleres av egne avtaler som er inngått under Horisont Europa. I tråd med etablerte prinsipper om akademisk frihet og institusjonell autonomi er det opp til norske forskningsinstitusjoner å selv velge hvem de ønsker å samarbeide med. De står derfor fritt til å samarbeide med universiteter i Israel. En forutsetning er at norsk eksportkontrollregelverk overholdes.

Med vennlig hilsen

Espen Barth Eide